

Dane rzeczoznawcy

mgr Hanna Kryszewska
DKOS-603-R-59/02/DM
(numer przyznany przez MEN(iS) na wniosek
instytucji rekomendującej: Uniwersytet Gdański)

Adres służbowy:

Instytut Filologii Angielskiej
Ul. Wita Stwosza 55
80-952 Gdańsk

Adres domowy:

Ul. Obr. Westerplatte 36/3
81-706 Sopot

e-mail: brchk@univ.gda.pl

Recenzja programu nauczania języka angielskiego i niemieckiego z elementami przedsiębiorczości i ICT w ramach projektu „Szkoła sukcesu” przeznaczonego dla szkół ponadgimnazjalnych, IV etap kształcenia.

Autorzy: Paulina Rejniewicz i Bartosz Czerwiński
Przedmiot nauczania: język angielski i język niemiecki
Poziom: dla języka angielskiego poziom wyjściowy A2
dla języka niemieckiego poziom wyjściowy A1
Etap edukacyjny: IV, szkoły ponadgimnazjalne: liceum i technikum
Realizator projektu: English Unlimited

Informacje ogólne

Program nauczania języka angielskiego i niemieckiego, z elementami przedsiębiorczości i ICT, który jest przedmiotem niniejszej recenzji, jest częścią projektu „Szkoła sukcesu – ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów w zakresie kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorczości, języków obcych i ICT”. Celem programu jest zintegrowany rozwój kompetencji kluczowych, które zostały zdefiniowane przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej.

Okres realizacji projektu określają dwie daty ramowe: 01.12.2009 i 31.07.2014; w tym cykl edukacyjny, w których będzie realizowany ww. program trwa 3 lata szkolne w dwóch edycjach: wrzesień 2010 – kwiecień 2013 i wrzesień 2011 – kwiecień 2014. Projekt jest realizowany na podstawie umowy z Ministerstwem Edukacji Narodowej (nr UDA-POKL.03.03.04-00-073/09-00 z dnia 12.02.2010) w ramach poddziałania 3.3.4.: „Modernizacja treści i metod kształcenia” - projekty konkursowe priorytetu III - „Wysoka jakość systemu oświaty”, Projekt jest finansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Program nauczania języka angielskiego i

niemieckiego w ramach „Szkoły sukcesu” ma wiele zalet i jest programem pionierskim w swojej dziedzinie. Recenzja analizuje i kolejno ocenia komponenty autorskiego programu językowego (język angielski i język niemiecki), jego powiązania z zagadnieniami przedsiębiorczości pod względem wprowadzania słownictwa specjalistycznego oraz wiedzy na temat przedsiębiorczości w języku obcym, oraz wykorzystanie elementów technik informacyjnych (ICT) w procesie dydaktycznym.

Walory programu

1. Do każdej trzyletniej edycji projektu mogą się zgłosić uczniowie klas I liceum oraz klas II technikum z województw: kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, wielkopolskiego i zachodnio-pomorskiego. Nie ma językowego testu kwalifikującego, więc udział w programie nie jest ograniczony tylko do bardzo dobrych uczniów jeżeli chodzi o opanowanie języka obcego. Są jednak inne ograniczenia, gdyż do programu może się zakwalifikować uczeń, który spełnia pewne wymogi charakterologiczne takie jak n.p. umiejętność pracy w grupie, sumienność, tolerancyjność. Nie każdy uczeń spełniający wymogi rekrutacji i chętny do udziału w trzyletnim programie ma zagwarantowany w nim udział. Jest tak, gdyż ograniczeniem w przystąpieniu do projektu jest także ilość miejsc: 14-17.

2. Jak na razie program jest realizowany w czterech województwach, co jest korzystne. Szerszy czy ogólnokrajowy zasięg programu mógłby być zbyt dużym wyzwaniem dla autorów tego pionierskiego przedsięwzięcia, choćby ze strony logistycznej i organizacyjnej. Rozumiem, że w przyszłości nie są wykluczone kolejne edycje programu także w innych województwach. Program nadaje się do adaptacji i modyfikacji, oraz do wielokrotnego powielania w kolejnych edycjach.

3. Zajęcia z języka obcego w ramach projektu trwają trzy lata i nie zastępują lekcji języka angielskiego czy niemieckiego, ponieważ są to zajęcia dodatkowe w ramach Szkolnych Kół Naukowych (SKN). Dzięki temu stopień w jakim uczniowie biorący udział w tym programie opanują znajomość języka obcego będzie znacznie większy niż u uczniów, którzy nie wezmą udziału w projekcie. Poza tym są inne korzyści wynikające dla ucznia z faktu udziału w projekcie. Metody pracy na lekcji i sposób traktowania języka w powiązaniu z przedsiębiorczością i ICT jakie zakłada program są inne i często bardziej atrakcyjne, niż na tradycyjnej lekcji języka obcego. Formy pracy na lekcji w ramach programu poza zdobyciem

wiedzy językowej i wiedzy z zakresu przedsiębiorczości, rozwijają autonomię i kreatywność ucznia, które są nieodzowne na V etapie kształcenia oraz w przyszłym dorosłym życiu zawodowym. Zajęcia w ramach programu przygotowują także do e-learningu, coraz bardziej rozpowszechnionego na V etapie kształcenia oraz w różnych formach rozwoju zawodowego w aktywności zawodowej. Umiejętności zawarte w programie, a zdobyte poprzez udział w projekcie, będą miały przełożenie na inne dziedziny życia ucznia oraz w przyszłości w pracy zawodowej poprzez zdobywanie kompetencji kluczowych.

4. Udział w projekcie nie wymaga żadnych nakładów finansowych ze strony ucznia. Otrzyma on bezpłatnie podręcznik, zeszyt ćwiczeń, dodatkowe materiały audio, DVD i CD-Rom przygotowane przez wydawców podręcznika (jeżeli takie są częścią oprawy kursu), komplet materiałów do nauki języka w ramach projektu w formie drukowanych handoutów, karty samooceny na każdą godzinę zajęć (dostępne na platformie internetowej), komplet testów sprawdzających opanowanie materiału, oraz linki do bezpłatnych materiałów dodatkowych przygotowanych przez wydawców podręcznika dostępnych w Internecie (jeżeli takie są częścią oprawy kursu). Jest to imponująco bogata oprawa i mam nadzieję, że uczniowie nauczą się używać tego bogactwa i będą z niego w pełni korzystać. Na pewno zajmie to trochę czasu zanim będą w stanie się swobodnie poruszać po tych materiałach.

5. Zajęcia językowe z elementami przedsiębiorczości prowadzą nauczyciele języka angielskiego lub niemieckiego, którzy zainteresowani są rozwijaniem swojego warsztatu zawodowego jako nauczyciela języka obcego oraz interesują ich zagadnienia integracji międzyprzedmiotowej CLIL, w tym przypadku łączenie nauczania języka obcego i przedsiębiorczości, oraz stosowania technik informatycznych ICT w procesie dydaktycznym. Autorzy programu stawiają wysokie wymagania nauczycielom, którzy zostaną zrekrutowani do udziału w projekcie poprzez zdefiniowanie aż sześciu różnych kompetencji. Uważam, że nauczyciel, który nie posiada wszystkich sześciu kompetencji zdefiniowanych w programie może zaangażować się w projekt, gdyż wsparcie jakie otrzymuje w postaci konsultacji i materiałów, pomoże mu w nabywaniu brakujących kompetencji w trakcie realizacji programu.

6. Nauczyciele podobnie jak uczniowie otrzymują bezpłatnie komplet materiałów: podręcznik, zeszyt ćwiczeń, przewodnik metodyczny – książka nauczyciela, płyty CD z nagraniami audio, DVD i CD-Rom (jeżeli takie są częścią oprawy kursu), komplet

materiałów do nauki języka obcego w ramach projektu dodatkowych w formie drukowanych handoutów i kart samooceny (dla ucznia) oraz konspektów każdego zajęcia i stosownych poradników metodycznych na platformie internetowej, komplet testów sprawdzających opanowanie materiału przez uczniów, linki do materiałów dostępnych w Internecie (jeżeli takie są częścią oprawy kursu) oraz pakiet cyklicznych szkoleń i regularnych telefonicznych / mailowych konsultacji metodycznych. Niewątpliwie uczestnictwo w programie zapewni nauczycielowi języka obcego okazję do rozwoju zawodowego dzięki bogatej oprawie programu i innowacyjnych rozwiązaniach zaproponowanych przez autorów.

7. Program „Szkoła sukcesu” jest programem całkowicie autorskim, który jest skorelowany z dostępnym na rynku kursem do nauki języka zasugerowanym przez autorów programów obu wersji językowych. Nauczyciel realizuje zajęcia w oparciu kurs oraz dodatkowo realizuje program „Szkoły sukcesu” w oparciu o materiały autorskie, które zawierają dodatkowe zadania uatrakcyjnijające naukę języka, zadania uczące języka związanego z przedsiębiorczością oraz informacje pozwalające zdobywać wiedzę związaną z zagadnieniami dotyczącymi przedsiębiorczości i wykorzystania technik ICT w tym realizacji projektów i używania platformy e-learningowej. Autorzy rozwijają pięć kompetencji kluczowych: „Porozumiewanie się w językach obcych”, „Kompetencja informatyczna”, „Umiejętność uczenia się”, „Kompetencja społeczna i obywatelska” i „Inicjatywność i przedsiębiorczość”. Jest to nowatorskie i bardzo ambitne założenie. Wszystkie kompetencje są dokładnie opisane i sprecyzowane. Nazwa projektu „Szkoła sukcesu” jest bardzo trafna i program jest bardzo profesjonalną implementacją założeń jakie sobie stawiają autorzy projektu.

8. Podręczniki, które zostały zasugerowane przez autorów programu jako publikacje skorelowane z programem realizowanym w pierwszej i drugiej edycji projektu zostały opublikowane przez wiodących wydawców kursów do nauki języka angielskiego czy języka niemieckiego. Autorzy proponują podręczniki spoza listy MEN podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego. Jest to słuszny zabieg, gdyż uczniowie biorący udział w programie w danej szkole mogą uczyć się w różnych klasach z różnych podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego. Nauczyciel „Szkoły sukcesu” miałby ogromny problem z wybraniem stosownego podręcznika z numerem dopuszczenia. Co więcej podręczniki dopuszczone do użytku na IV etapie kształcenia przygotowują do matury z języka obcego. Celem „Szkoły sukcesu” nie jest przygotowanie do matury; program ma zupełnie inne cele, o czym pisałam

wcześniej. Przy wyborze podręcznika autorzy kładli nacisk na to, aby wybrane pozycje rozwijały kompetencje kluczowe zdefiniowane w programie kursu.

Chociaż podręczniki sugerowane przez autorów programu nie pochodzą z listy MEN to należą do podręczników cenionych przez nauczycieli języka niemieckiego i angielskiego, gdyż są to kursy o wysokich walorach edukacyjnych, często używane w prywatnych szkołach językowych i innych placówkach edukacyjnych o dobrej renomie. Autorzy napisali program w taki sposób, że najlepiej będzie realizowany w połączeniu z konkretnymi kursami/ podręcznikami, ale po drobnych modyfikacjach może być realizowany w połączeniu z innymi kursami/ podręcznikami do nauki języka angielskiego lub niemieckiego na tym samym poziomie.

9. Program jest połączeniem materiałów statycznych / niezmiennych i dynamicznych / zmiennych. Do statycznych zaliczają się m.i. materiały dla uczącego się, które zostają wydrukowane dla każdego uczestnika kursu oraz arkusze samooceny dostępne na stronie internetowej. Materiały te nie ulegają zmianie w trakcie kursu. Materiały dynamiczne to m.i. poradnik nauczyciela i konspekty lekcji, które mogą być modyfikowane w trakcie realizowania programu w obu edycjach przez ich autorów zgodnie z sugestiami i informacją zwrotną od nauczycieli zaangażowanych w projekt.

10. Każdy typ zajęć lekcyjnych, który jest częścią programu: zajęcia czysto językowe, zajęcia językowe połączone z elementami przedsiębiorczości oraz projekty dotyczące przedsiębiorczości realizowane w języku angielskim czy niemieckim wymagają przeprowadzenia samooceny przez ucznia. Jak wspominałam wcześniej materiały do przeprowadzenia samooceny są dostępne na stronie internetowej i są w formule „Już potrafię...” („Can do statements...”) wg. CEFR. Uczestnik uzmysławia sobie jakie umiejętności nabył i ocenia w jakim stopniu je opanował. Samoocenie podlegają różne umiejętności, zarówno językowe jak i związane z ICT, pracą w grupie itp. Pomaga to w kształtowaniu postaw refleksji nad własnymi postępami i osiągnięciami, oraz pomaga w kształtowaniu samodyscypliny; podobnie jak systematyczna praca domowa.

Niezależnie nauczyciel przeprowadza ocenę osiągnięć ucznia za pomocą testów oraz oceny wypowiedzi ustnych i pisemnych. Taka dwutorowość oceny osiągnięć jest zgodna z najnowszą wiedzą metodyczną, oraz bierze pod uwagę najnowsze trendy i zalecenia co do oceniania postępów i osiągnięć.

11. Pełna oprawa kursu w ramach programu nauki języka obcego dodatkowo zawiera założenia programowe, stałe treści zamieszczone na platformie e-learningowej w tym linki i bibliografię, materiały dydaktyczne przygotowane do wydruku (artykuły, ćwiczenia) 1 – 2 str. A4, 3 coroczne konkursy językowe organizowane za pośrednictwem platformy e-learningowej, 6 semestralnych quizów językowych zamieszczonych na platformie e-learningowej. Bogactwo materiałów, wiedza metodyczna w nich zwarta i dokładność ich przygotowania jest imponująca.

12. Kurs językowy w ramach „Szkoły sukcesu” koncentruje się na funkcjach komunikacyjnych, zagadnieniach gramatycznych i słownikowych, zagadnieniach leksykalnych związanych z przedsiębiorczością oraz umiejętnościach językowych i innych, które są nieodzowne do realizacji projektów w języku obcym. Kurs ma dobrą progresję trudności i stosuje najnowszą wiedzę na temat procesów uczenia się. Poza wspomnianą integracją międzyprzedmiotową autorzy materiału odnoszą się i wykorzystują wiedzę na temat inteligencji wielorakich wg. Howarda Gardnera. Praca w grupach, współdziałanie i budowanie poczucia współodpowiedzialności to przykładowe formy pracy, które kształtują inteligencję emocjonalną zdefiniowaną przez Daniela Golemana. Dodatkowo autorzy stosują i promują ICT w uczeniu się i nauczaniu co jest zgodne z innym nowym trendem (‘blended learning’). Wreszcie kompetencje kluczowe jakie rozwija program wpisują się w tzw. uczenie ustawiczne (‘lifelong learning’), w tym: potrzebę edukacji w ciągu całego życia, dążenie do otwartego i elastycznego podejścia do edukacji oraz diagnozowanie potrzeb edukacyjnych co przeciwdziała marginalizacji na rynku pracy. Wszystkie te elementy programu uwzględniają najnowszą wiedzę o procesach uczenia się, roli edukacji i szkoły w przygotowaniu do życia zawodowego.

13. Postępy w opanowaniu języka skorelowane są z pogłębianiem wiedzy na temat przedsiębiorczości. Znajomość języka jest nieodzowna do szukania informacji na obcojęzycznych stronach internetowych oraz w innych mediach między innymi przy realizacji różnych projektów, a szczególnie w trzecim roku programu w trakcie tworzenia

ponadregionalnego produktu trzyletniej pracy Szkolnych Kół Naukowych w formie dwóch informatorów: „Informator turysty” i „Informator inwestora”. Ten konkretny produkt stawia rolę nauki języka obcego w pozycji narzędzia do osiągnięcia celów zawodowych i profesjonalnych, a nie nauki języka obcego jako ‘sztuki dla sztuki’.

14. Kurs powstał w odpowiedzi na zdiagnozowany problem poprzez badania przeprowadzone w 2006, które ”wykazują jako najslabsze punkty polskich uczniów brak umiejętności stosowania teorii w praktyce, nieumiejętność samodzielnego myślenia i poszukiwania alternatywnych rozwiązań, czego skutkiem jest bierność i niechęć do uczestnictwa w życiu gospodarczym i społecznym. Zdiagnozowano też nieumiejętność projektowania strategii działania, analizy funkcjonowania systemu i wyciągania wniosków, co prowadzi do słabych wyników w zakresie kompetencji kluczowych.”. Program jest bardzo dobrze przemyślaną odpowiedzią na zdiagnozowany problem i wierzę, że w przyszłości będzie wart powielenia w kolejnych edycjach i w innych województwach.

15. Projekt wykorzystuje fundusze Europejskiego Funduszu Społecznego dzięki czemu oferta edukacyjna zajęć pozalekcyjnych w szkole jest bogatsza bez nakładów finansowych ze strony MEN czy samorządów lokalnych. Równocześnie zaangażowanie autorów projektu i osób związanych z realizacją projektu pomaga w tworzeniu grupy eksperckiej w Polsce, która animuje środowisko nauczycielskie oraz będzie mogła w przyszłości dzielić się swoją wiedzą i umiejętnościami. Jest to dodatkowy wymiar rozumienia pojęcia ‘kapitał ludzki’ w odniesieniu do programu „Szkoła sukcesu”, gdyż pośród nauczycieli tworzących i realizujących program promuje takie role jak: trener, coach, asesor kompetencji, konsultant, menedżer projektów szkoleniowych, projektant procesów rozwojowych i mentor kształcenia ustawicznego.

Konkluzja kwalifikacyjna

Program spełnia wymogi, zarządzenia i rekomendacje MENiS dla programów autorskich. Bierze pod uwagę Podstawę Programową MEN, Europejski Opis Systemu Kształcenia Językowego Rady Europy oraz priorytety i strategie w zakresie kształcenia języków obcych, przedsiębiorczości i ICT Strategii Lizbońskiej oraz MEN na lata 2007-2013.

Recenzowany program nosi wszystkie cechy i spełnia wymogi, jakie dokument tego typu winien uwzględniać:

- warunki realizacji programu,
- założenia pedagogiczne programu,
- przedstawienie ogólnych celów kształcenia językowego,
- cele wychowawcze,
- cele poznawcze,
- integracyjny element uczenia się języka angielskiego, w tym integracja kulturowa i zawodowa,
- listę szczegółowych treści nauczania,
- treści nauczania są rozbite na zakresy tematyczne,
- zakresy tematyczne opisują i wyznaczają zasób słownikowy, gramatyczny, fonetyczny i ortograficzny, stopień opanowania czterech podstawowych funkcji językowych: czytania, słuchania, pisania i mówienia, oraz kategorie semantyczne,
- opis procedur służących do osiągnięcia celów,
- motywowanie uczniów,
- opis przewidywanych osiągnięć i postępów.

Program stwarza warunki umożliwiające nauczycielowi skuteczne realizowanie programu i pracę dydaktyczną. Program jest zgodny z ustaleniami dotyczącymi nauczania języka obcego na IV etapie edukacyjnym. Dokument programowy zapewnia zgodność z zadaniami edukacyjnymi szkoły. Realizowane jest to poprzez zakres tematyczny i wybór tematów, które są adekwatne do wieku i zainteresowań uczących się. Sposób i metody pracy wybrane przez autorów rozwijają i budują postawę ciekawości świata oraz tolerancji kulturowej. Program jest skonstruowany i dobrany w taki sposób, że przygotowuje do dorosłego życia zarówno w sferze zawodowej jak i prywatnej.

Program jest w pełni zgodny z aktualnymi tendencjami w nauczaniu języków obcych poprzez następujące czynniki:

- uczy języka potrzebnego do codziennego porozumiewania się, do realizowania projektów oraz do funkcjonowania w przyszłym życiu zawodowym,
- język obcy jest funkcjonalny i praktyczny,
- głównym celem nauczania jest komunikacja,
- rozwija umiejętności językowe,
- przedstawia nowe zagadnienia w sposób klarowny i systematyczny,
- integruje zagadnienia językowe z zagadnieniami przedsiębiorczości,
- zapewnia wystarczającą ilość ćwiczeń sprawdzających,
- jest spójny,
- umożliwia dostosowanie toku lekcji do danej grupy lub klasy,
- jest przystosowany do pracy w klasie i pracy własnej ucznia w domu,
- zawiera różnorodność form pracy,
- wymaga aktywność ucznia,
- promuje kreatywność,
- wymaga realizacji projektów w grupach,
- uwzględnia element audiowizualny i ICT w procesie dydaktycznym,
- przedstawia materiał w sposób klarowny i przyjazny dla ucznia,
- wprowadza element gier i quizów,
- wprowadza aspekty kultury,
- jest dostosowany to rozpatrywanej grupy wiekowej,
- wymaga regularnej samooceny u uczniów,
- jest dostosowany do celów jakie stawia przed uczniami wymóg produktu końcowego,
- bierze pod uwagę przygotowanie do przyszłej pracy zawodowej w kontekście używania języka obcego.

Program jest praktyczny i klarowny poprzez co jest przyjazny dla nauczyciela. Opis programu wyraziście wylicza poszczególne zagadnienia, od zagadnień ogólnych do szczegółowych. Nauczyciel z łatwością może realizować zajęcia w oparciu o komponenty kursu. Program jest plastyczny i można go dostosowywać do różnych grup lub klas w zależności od potrzeb uczniów oraz ich poziomu językowego i potrzeb. Jest to szczególnie ważne w przypadku, gdy klasy to uczniowie o zróżnicowanych poziomach lub gdy nauczyciel zdecyduje się na korzystanie z innego podręcznika niż rekomendują autorzy programu dotyczącego nauczania języka angielskiego lub niemieckiego. Autorzy stwarzają warunki do systematycznej oceny i

samooceny postępów ucznia w opanowaniu sprawności językowych. Program jest spójny z zadaniami wychowawczymi szkoły określonymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego i jest zgodny z konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Materiały będące częścią programu są estetyczne i elegancko opracowane graficznie. Materiał ilustracyjny nie zawiera podtekstów czy insynuacji.

Program nauczania języka angielskiego i niemieckiego z elementami przedsiębiorczości i ICT w ramach projektu „Szkoła sukcesu” przeznaczony dla szkół ponadgimnazjalnych spełnia wszystkie wymagania stawiane tego typu dokumentom zasługuje na wysoką ocenę i aprobatę MEN.

Hanna Kryszewska

Gdańsk, 31 sierpnia, 2010